

۱۴۴۹۳ ۲۸

۹۵ / ۹ / ۱

بِسْمِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

**مسئولیت مدنی بازرسان در
شرکت های سهامی عام با
توجه به لایحه قانون تجارت**

مؤلف

وحید عظیمی تهرانی

انتشارات چتر دانش

۱۳۹۵

سرشناسه	: عظیمی تهرانی، وحید، ۱۳۶۷ -
عنوان قراردادی	: ایران، قوانین و احکام
عنوان و نام پدیدآور	: مسئولیت مدنی بازرس در شرکت‌های سهامی عام با توجه به لایحه قانون تجارت / مولف وحید عظیمی تهرانی.
مشخصات نشر	: تهران: چتر دانش، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۲۷۷ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۴۱۰-۱۰۸-۰۰
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
موضوع	: شرکت‌های سهامی -- بازرسی
موضوع	: Stock companies -- Inspection
موضوع	: شرکت‌های سهامی -- حسابداری
موضوع	: Stock companies -- Accounting
موضوع	: مسئولیت (حقوق) -- ایران
موضوع	: Liability (Law) -- Iran
موضوع	: حقوق تجارت -- ایران
موضوع	: Commercial law -- Iran
رده بندی کنگره	: ۱۱۵ / ۲۴۴ / HD۲۷۳۶
رده بندی دیویی	: ۳۳۰ / ۰۱
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۴۵۳۳۰۰

نام کتاب	: مسئولیت مدنی بازرس در شرکت‌های سهامی عام با توجه به لایحه قانون تجارت
ناشر	: چتر دانش
مؤلف	: وحید عظیمی تهرانی
نوبت و سال چاپ	: اول - ۱۳۹۵
شمارگان	: ۱۰۰۰
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۴۱۰-۱۰۸-۰۰
قیمت	: ۱۵۰۰۰ تومان

مرکز پخش: تهران - خیابان انقلاب - خیابان ۱۲ فروردین - کوچه نوروز - پلاک ۱۳

تلفن مرکز پخش: ۶۶۴۷۸۹۱۵ - تلفن فروشگاه کتاب: ۶۶۴۸۹۰۵۹

پست الکترونیک: nashr.chatr@gmail.com

کلیه حقوق برای مؤلف و ناشر محفوظ است.

پیشگفتار

بازرسان در کنترل و نظارت بر اداره امور شرکت، حفظ حقوق سهامداران و اشخاص ثالث نقش مهمی را بر عهده دارند؛ بنابراین باید حدود وظایف و اختیارات این مرجع را در شرکت‌های سهامی عام که از مهم‌ترین شرکت‌های یاد شده در ق.ت.م.ی. باشد، بررسی کرد و از سویی دیگر به صورت مختصر بنگریم که مبنا و ماهیت بازرسی در شرکت چه می‌باشد آیا این رکن از شرکت را باید به نوعی وکیل صاحبان سهام دانست و یا صرفاً یک نماینده برای شرکت و صاحبان سهام و یا این رکن را باید رکنی مستقل و دارای استقلال بدانیم. در نهایت از این بررسی در این پژوهش دو هدف داریم اول اینکه با تعیین حدود و اختیارات بازرسان، به دنبال منع تضییع حقوق شرکت و بالخصوص اشخاص ثالث هستیم. زیرا همان‌طور که اشاره خواهد شد، بازرسی نقش کلیدی و مؤثری در شرکت‌های سهامی عام دارد که سونه بارز آن بررسی حساب‌های شرکت است که می‌تواند بر حقوق اشخاص ثالث و سهامداران تأثیر گذار باشد. هدف بعدی آن است که بعد از مشخص شدن حدود و نفوذ وظایف و اختیارات بررسی خواهیم کرد که در صورت عدم اجرای این وظایف و اختیارات چه مسئولیتی خواهد داشت و صرفاً ورود چه نوع خساراتی از سوی بازرسان مقدمات مسئولیت آن را در پی خواهد داشت و چه عواملی باعث محدود شدن مسئولیت آن‌ها می‌گردد و اقامه دعوا به چه نحوی خواهد بود. این موارد و موارد دیگر که در این پژوهش مورد بررسی قرار خواهد گرفت جمع شده است تا ضمن بررسی ل.ا.ق.ت. ۱۳۴۷، پیش‌نویس ۱۳۸۳ و لایحه ۱۳۹۱ که مورد سرورای محترم نگهبان رد گردیده، مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرد تا بتوان با توجه به لایحه در این زمینه تحقیقی صورت نگرفته است، قدمی در این راستا برداشت.

در پایان جا دارد از زحمات بی دریغ استاد خود، جناب آقای دکتر سید محسن بهشتیان استادیار دانشگاه تهران مرکز که بی هیچ چشم داشتی مرا در این راه یاری کرده و راهنمایی‌های ایشان روشنگر راه برای ثبت این اثر گردید، قدردانی و سپاسگذاری نمایم.

فهرست

پیشگفتار.....	۴
فصل اول: وظایف و اختیارات بازرسان.....	۱۱
مبحث اول: وظایف و اختیارات بازرس در خصوص امور مالی.....	۱۹
گفتار اول: وظایف و اختیارات بازرسان در خصوص حسابرسی صورت‌های مالی.....	۱۹
بند اول: حق مراجعه به اسناد و مدارک و دفاتر شرکت.....	۳۰
بند دوم: رسیدگی و اظهارنظر در مورد صحت و درستی صورت‌داری و صورت‌حساب.....	۳۶
بند سوم: اظهارنظر در مورد سود و زیان.....	۳۶
بند چهارم: اظهارنظر در خصوص صحت و درستی مطالب ارائه شده توسط مدیران به مجامع عمومی.....	۳۲
گفتار دوم: وظایف و اختیارات بازرسان در خصوص سایر امور مالی.....	۳۳
بند اول: اظهارنظر در مورد معاملات مدیران با شرکت.....	۳۴
بند دوم: ارائه گزارش جمع در رابطه با وضعیت مالی شرکت به مجمع عمومی عادی.....	۳۸
الف) تعدد بازرسان و نحوه ارائه گزارش بازرسان.....	۴۱
ب) نوع گزارش در رابطه با وضعیت مالی شرکت.....	۴۳
ج) آثار حقوقی گزارش.....	۴۴
بند سوم: گزارش بازرس در خصوص طرح ادغام یا تفریق شرکت.....	۴۵
الف) تهیه طرح مشترک ادغام.....	۴۸
ب) تصویب طرح مشترک ادغام در مجمع عمومی.....	۴۹
ج) تصویب ادغام در مجمع عمومی.....	۴۹
د) گزارش و اظهارنظر بازرس در خصوص طرح ادغام.....	۵۱
بند چهارم: حق استفاده از نظر کارشناس.....	۵۲
مبحث دوم: سایر وظایف و اختیارات بازرسان.....	۵۶
گفتار اول: وظایف و اختیارات بازرسان در قبال شرکت و صاحبان سهام.....	۵۶
بند اول: نظارت بر اداره شرکت.....	۵۷
بند دوم: اظهارنظر در مورد پیشنهاد هیأت مدیره مبنی بر تغییرات سرمایه.....	۵۸
الف) اظهارنظر در مورد پیشنهاد هیأت مدیره مبنی بر افزایش سرمایه.....	۵۸
ب) اظهارنظر در مورد پیشنهاد هیأت مدیره مبنی بر کاهش سرمایه.....	۶۳

بند سوم: نظارت بر رعایت یکنواخت حقوق هر یک از صاحبان سهام.....	۶۷
گفتار دوم: وظایف و اختیارات بازرسان در قبال مجامع عمومی.....	۷۱
بند اول: حق حضور در مجمع عمومی.....	۷۱
بند دوم: دعوت از مجامع عمومی صاحبان سهام.....	۷۳
الف) دعوت از مجمع عمومی به درخواست سهامداران.....	۷۳
ب) دعوت از مجمع عمومی سالیانه در صورت قصور هیأت مدیره.....	۷۵
دعوت مجمع عمومی عادی جهت انتخاب جانشین مدیران در صورت قصور هیأت مدیره.....	۷۶
د) دعوت از مجمع عمومی عادی به طور فوق العاده.....	۷۷
گفتار سوم: وظایف بازرسان در قبال اعلام تخلف و جرم هیأت مدیره به مراجع و مقامات صالح.....	۷۸
بند اول: اعلام تخلف هیأت مدیره به اولین مجمع عمومی عادی.....	۷۹
بند دوم: اعلام جرم هیأت مدیره در دادگاه صالح.....	۸۱
فصل دوم: ضمانت اجرای عدم اجرای وظایف.....	۸۵
مبحث اول: بررسی مقررات ماهه مربوط به عدم اجرای وظایف و اختیارات.....	۹۲
گفتار اول: خسارات وارده از ناحیه بازرسان.....	۹۲
بند اول: خطای بازرس و لزوم ورود خسارت.....	۹۳
الف) خطای بازرس.....	۹۳
ب) لزوم ورود خسارت از ناحیه بازرس.....	۹۵
بند دوم: ویژگی‌های ضرر.....	۹۷
الف) ضرر باید مسلم باشد.....	۹۷
ب) ضرر باید مستقیم باشد.....	۱۰۱
ج) ضرر باید جبران نشده باشد.....	۱۰۳
د) ضرر باید قابل پیش‌بینی باشد.....	۱۰۳
بند سوم: خسارات قابل مطالبه از بازرسان.....	۱۰۷
الف) خسارات مادی وارده از سوی بازرس.....	۱۰۹
ب) خسارات معنوی وارده از سوی بازرس.....	۱۱۱
بند چهارم: مصادیق ورود خسارت از سوی بازرس.....	۱۱۵

- الف) ضررهای ناشی از عدم اجرای قوانین، مقررات و اساسنامه شرکت ۱۱۵
- ب) ضررهای ناشی از معاملات بازرسان با شرکت ۱۱۹
- ج) ضررهای ناشی از معاملات رقابت آمیز با شرکت ۱۲۴
- د) مسئولیت ناشی از اخذ وام یا اعتبار بازرسان از شرکت ۱۲۶
- ه) مسئولیت ناشی از انحلال و یا ورشکستگی شرکت ۱۳۰
- ز) مسئولیت ناشی از بطلان تصمیمات یا اقدامات ۱۳۲
- مبار دوم: فعل زیانبار بازرس یا بازرسان ۱۳۴
- بند اول: ناتوانی و یا امتناع بازرس یا بازرسان از دادن گزارش ۱۳۵
- بند دوم: قبول مسئولیت با علم به عدم صلاحیت ۱۳۷
- بند سوم: ارائه یا ترویج گزارشهای خلاف واقع ۱۴۰
- بند چهارم: تسبیب تعمداً ناشی از قانون مبارزه با پول شویی ۱۴۱
- بند پنجم: نقض رتبه در مجال کشف تقلب و تبانی با مدیران ۱۴۳
- گفتار سوم: رابطه سببیت بین ضرر فعل زیانبار ۱۴۵
- بند اول: کلیات ۱۴۶
- بند دوم: اسباب خارجی و اثر آن ۱۴۸
- الف) قوای قاهره (فورس مازور) ۱۴۸
- ب) فعل شخص ثالث ۱۵۱
- ج) تقصیر زیان دیده ۱۵۲
- مبحث دوم: ضمانت اجراهای شکلی عدم اجرای وظایف و اختیارات ۱۵۳
- گفتار اول: مسئولیت اشتراکی، انفرادی و یا تضامنی بازرسان ۱۵۴
- بند اول: مسئولیت اشخاص حقیقی بازرس ۱۵۶
- بند دوم: مسئولیت اشخاص حقوقی بازرس ۱۵۹
- بند سوم: مسئولیت بازرسان و کارشناسان ۱۶۳
- گفتار دوم: عوامل محدودکننده اقامه دعوی علیه بازرسان ۱۶۷
- بند اول: شرط عدم مسئولیت بازرس ۱۶۸
- الف) توافق شرط عدم مسئولیت با شرکت ۱۷۰
- ب) توافق شرط عدم مسئولیت بازرسان با سهامداران و اشخاص ثالث ۱۷۲
- بند دوم: تأثیر گزارش بازرسان در تحدید مسئولیت ۱۷۳

بند سوم: نقش مرور زمان در تحدید مسئولیت	۱۷۴
گفتار سوم: دعاوی اشخاص ذی‌نفع علیه بازرس یا بازرسان	۱۸۰
بند اول: اقامه دعاوی شرکت علیه بازرسان	۱۸۳
بند دوم: اقامه دعاوی سهامداران علیه بازرسان	۱۸۴
بند سوم: اقامه دعاوی اشخاص ثالث علیه بازرسان	۱۸۹
گفتار چهارم: دادگاه صالح برای رسیدگی به دعاوی مسئولیت بازرسان	۱۹۲
بند اول: صلاحیت ذاتی دادگاه	۱۹۳
بند دوم: صلاحیت محلی (نسبی) دادگاه	۱۹۸
ضمیمه و پیوست‌ها	۲۰۲
گزیده‌ای از مواضع ش‌نویس لایحه قانون تجارت ۱۳۸۳	۲۰۳
گزیده‌ای از مواد لایحه جدید قانون تجارت ۱۳۹۱	۲۲۲
لایحه آئین دادرسی تجاری ۱۳۹۰	۲۴۷
فصل یکم: تشکیلات دادگاه تجاری	۲۴۷
فصل دوم: صلاحیت دادگاه تجارت	۲۵۱
فصل سوم: اقامه دعوی، رسیدگی و اجرای حکم	۲۵۳
فصل چهارم: رسیدگی به دلایل	۲۶۱
فصل پنجم: شکایت از آرا	۲۶۳
فصل ششم: دعاوی مشتق	۲۶۵
فصل هفتم: دعاوی توقف	۲۶۵
فصل هشتم: اجرای موقت احکام	۲۶۸
فصل نهم: مرور زمان در دادگاه تجاری	۲۶۸
منابع و مأخذ	۲۷۲
الف) منابع فارسی	۲۷۲
۱- کتب فارسی	۲۷۲
۲- مقالات، پایان‌نامه‌ها و جزوات	۲۷۵
۳- قوانین و مقررات	۲۷۶
ب) کتب عربی و انگلیسی	۲۷۷

سخن ناشر

رشته‌ی حقوق با تمام شاخه‌ها و گرایش‌هایش، به منزله‌ی یکی از پرطرفدارترین رشته‌های دانشگاهی کشور، تعداد فراوانی از دانشجویان علوم انسانی را به خود جلب کرده است؛ دانشجویانی که پس از تحصیل، وارد عرصه‌ی خدمت شده و در مناصب و جایگاه‌های گوناگون به ایفای وظیفه مشغول می‌شوند.

تابعی که در دانشکده‌های حقوق، مبنای کار قرار گرفته و تحصیل دانشجویان بر مدار آن‌ها قرار دارد، در واقع، مجموعه‌ی کتب و جزواتی هستند که طی سالیان متمادی، نشان‌دهنده‌ی تغییر نیافته و خود را با تحولات و نیازهای زمانه هماهنگ نگه داشته‌اند.

این، در حالی است که نیاز مبرم دانش‌پژوهان به مجموعه‌های پربار و سودمند، امری انکارناپذیر است. این ترتیب، ضرورت تدوین کتب غنی و ارزشمند برای رفع نیازهای علمی دانشجویان رشته‌ی حقوق و نیز رشته‌های متأثر از آن، باید بیش از گذشته مورد توجه قرار گیرد. کتاب‌هایی که روزآمدی محتوای آنها از یک سو و تناسب آنها با نیاز دانش‌پژوهان از سوی دیگر، مورد توجه و لحاظ ناشر و نویسنده، قرار گرفته باشد.

مؤسسه‌ی آموزش عالی آزاد چتر دانش، در مقام مؤسسه‌ای پیشگام در امر نشر کتب آموزشی روزآمد و غنی، توانسته است تا تمامی مؤثری در همراهی با دانشجویان رشته‌ی حقوق بردارد. این مؤسسه افتخار دارد که با بهره‌مندی از تجربیات فراوان خود و با رصد دقیق نیازهای علمی دانشجویان، به تولید آثاری همت گمارد که مهم‌ترین دستاورد آن‌ها، تسهیل آموزش و تسهیل دسترسی دانشجویان پژوهندگان باشد. انتشارات چتر دانش امیدوار است با ارائه‌ی خدمات درخشان، شایستگی‌های خود را در این حوزه‌ی علمی بیش از پیش به منصه‌ی ظهور برساند.

فرزاد دانشور

مدیر مسئول انتشارات چتر دانش